

MUSTENIŲ-BAUBONIŲ PILKAPYNO TRAKŲ RAJ.

TYRINÉJIMO (1973 - VI - VII)

D I E N O R A Š T I S

Lietuvos TSR M. istorijos
Institutas
Archeologijos sektorius
Nr. 370

Mustenių-Baubonių pilkapynas yra Trakų raj. Rusakalnio apylinkėje, Mustenių tarybinio ūkio teritorijoje ties anksčiau buvusio Mustenių ir Baubonių kaimų riba.

Mustenių-Baubonių pilkapynas tyrinéjo, bréžinius ir planus sudarę Trakų istorijos muziejaus ikitarybinio l. skyriaus vedéjas A. Girininkas. Kasinéjimus finansavo Trakų istorijos muziejus.

Ryšium su tuo, kad Mustenių tarybinio ūkio teritorijoje bus vykdomi melioravimo darbai, nutarta ištirti ši pilkapyną.

Pilkapiai yra išsidëstę 4 grupëmis - viso 18 pilkapių (trečioji pilkapių grupë - trys pilkapiai, 1973 m. ariant dirvą, buvo sunaikinti).

Einant keliu iš Mustenių kaimo į Baubonių, prieinama piliečio Jono Apanavičiaus sodybą, kurioje yra išsidësčiusi I-oji pilkapių grupë. Šią grupę sudaro 5 pilkapiai. 1970 m. pilkapis Nr.1, kuris rëmësi į gyvenamąjį namą ir užstojo jéjimą į kitame gyvenamo namo gale įruoštą sandėlį, buvo kasinëtas D. Andrašiūnaitës (žr. situacinių planą Nr.1).

II-oji pilkapių grupë (žr. situacinių planą Nr.2) randasi apie 50 metrų į rytus nuo pirmuosios pilkapių grupës. Šią grupę sudaro du pilkapiai. Vienas iš jų - pilkapis Nr.1 buvo vietinių gyventojų apardytas.

III-oji pilkapių grupë yra šiauriau nuo II-osios pilkapių grupës (žr. situacinių planą nr.3).

IV-oji pilkapių grupë išsidësčiusi į Rytus nuo II-osios pilkapių grupës už pelkës, ant kalvelės. Viso joje - 8 pilkapiai (žr. situacinių planą Nr.2). Šioje pilkapių grupëje pilkapiai Nr.3 ir Nr.4 buvo taip pat apardyti vietinių gyventojų.

Buvo nutarta Mustenių-Baubonių pilkapyno tyrinėjimus tęsti kasant ardomus ir apardytus anksčiau pilkapius. Tai I-oje pilkapių grupėje pilkapis Nr.2, kuris maišėsi arba pasodybinį sklypą ; II-oje pilkapių grupėje pilkapis Nr.1, kuris vietinių gyventojų buvo smarkiai apgadintas ir IV-oje pilkapių grupėje - pilkapiai Nr.3 ir Nr.4 , kurių sapiluose buvo iškastos duobutės. (Tyrinėti pilkapiai situaciniuose planuose pažymėti kryželiu).

Pradedant tyrinėti pilkapių Nr.2 I-oje pilkapių grupėje, aiškiai matėsi, jog didžioji jo dalis yra nuarta. Nuėmus velėnā, pasirodė akmenys (žr.nuotrauka Nr.1) didesni $0,35 \times 0,40$ ir mažesni $0,15 \times 0,20$ m.m., kurie sudarė pilkapiro rytinį pakrāštį.

Tarp akmenų rasta medžio anglies gabaliukų. Apardyto pilkapiro aukštis - 0,50 m., ilgis 1,00 m., plotis 0,90 m. Po akmenimis žemė nejudinta.

II-oje pilkapių grupėje pilkapiro Nr.1 sampilo centre buvo iškasta duobė, aplink pilkapių mėtėsi daug iš sampilo išimtų akmenų. Nukasto pilkapiro aukštis - 0,60 m, , skersmuo 3,50 m. Sampilas buvo supiltas iš smėlio ir akmenų ($0,20 \times 0,15$ m.). Nuėmus sampilą ,atsidehngė apskrita akmenimis išgrista aikštélé , kurio skersmuo - 2,60 m. Aikštélé centre atsidengė apskrita $0,60 \times 0,65$ m. iš akmenų išdėta duobė, kurioje buvo rastos dvi puodo šukės grublėtu paviršiumi, o šalia neseniai papilta krūvelė pelenų su smulkučiais sudeginto žmogaus kaulais. Pilkapiro duobutę įrengta taip,kad po akmenų aikštélé nematyti jokio įlinkimo (žr.pilkapiro skersinių piūvį). Aplink akmenų aikštélé ir ant grindinio rasta daug smulkių medžio anglies gabalélių. Po pilkapiro grindinio žemė buvo nejudinta.

IV-oje pilkapių grupėje pilkapių Nr.3 ir Nr.4 sampilų centruose buvo iškastos duobutės.

Pilkapiro Nr.3 matmenys: še skersmuo 6,00 m. ; aukštis 1,10 m.. Nuimant sampilą, kuris buvo sukrautas iš akmenų ($0,40 \times 0,25$ m.),buvo palikta kontrolinė 0,40 m.juosta. Nuimant sampilą ,pasirodė ,jog ties pilkapiro centru bei sampilo pagrindu ir aukščiau jo akmenų beveik nėra.(žr.pilkapiro skersinių piūvį). Akmenų vainikas buvo sukrautas iš stambių akmenų sudėtų vienas ant kito dviem - trim eilėm, kurio aukštis vienomis siekė 0,50 - 0,60 m. Pilkapiro centre pasirodė šviesi

smėlio dėmė. Po ja atsidengė šeši vienas šalia kito sudėti akmenys po kuriais matėsi pelenai bei smulkūs kaulų trupiniai. Tai be įkapių degintinis palaidojimas. Žemiau akmenų vainiko pilkazio vidausi ir išorės pusėje žemė nejudinta.

Šalia esančio pilkazio Nr.4-matmenys: aukštis 1,00 m., skersmuo 6,00 m. Nuėmus velėną, pasirodė, jog sampilas įrengtas taip kaip pilkapyje Nr.3. Nuėmus sampilą pasirodė, jog pilkazio Nr.4 akmenų vainikas išlikęs žymiai blogiau nei pilkazio Nr.3, kai kur išretėjės (žr.nuotraukas). Po sampiliu, 0,20 m. gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus atsidengė du degintiniai kapai, abu išsidėstę vakarinėje pilkazio dalyje. Kape A tarp smulkių kaulų ir medžio anglies galų rastas geležinis pentinis siauraašmenis kirvis; kape B - apdegusi ir sulūžinėjusi žalvarinė storėjančiais galais apyrankė (žr.pilkazio planą ir nuotraukas). Kapų A ir B duobučių matmenys atitinkami: 0,45 x 0,40 m. ir 0,40 x 0,40 m.

A.Girininkas

BAUBONIŲ & MUSTENIŲ PILKAPYNO TRAKŲ RAJONE

TYRINÉJIMAI

Lietuvos TSR MA Istorijos
Institutas
Archeologijos sektorius
Nr. 379

Baubonių-Mustenių pilkapynas yra Trakų raj. Rusakalnio apylinkėje Mustenių tarybinio ūkio teritorijoje Baubonių ir Mustenių kaimo riboje. Pilkapiai, jų viso 18, išsidėstę keturiomis grupėmis, kas rodo, kad toje vietoje yra buvęs didelis kapynas. Archeologinius šio pilkapyno tyrinėjimus atliko Trakų istorijos muziejus 1970 ir 1973 metais.

1970 metais buvo tiriamas I grupės pilkapis Nr. I. Pilkapis buvo apskritos formos; jo sampilo skersmuo siekė 6,00m, aukštis - 1,10 m. Sampilo vidaus krūsnies, sukrautos iš akmenų, skersmuo buvo 3,00 m., aukštis - 0,90 m. Nuėmus sampilą, atsidenė judintos žemės sluoksnis. 0,30 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, tarp dviejų akmenų eilių, lyg karsto imitacija, atsidentė griaudinė palaidojimas. Laidojimo kryptis - galva į šiaurės vakarus. Šalia vyro griaudė, netoli jo keliu, rastas geležinis pusrutulio formos su atkraštėmis skydo umbas. Ties raktikau- liu rasta žalvarinė apskritos formos šešiakampio skersinio piūvio sagtis. Iešinėje galvos pusėje gulėjo geležinis, tiesia nugarėle, į galą smailėjantis, peilis. Manoma, kad čia buvo palaidotas V-VIII a. karys. Laidojant, tikriausiai, buvo vykdomos apeigos, susijusios su deginimu, nes tarp akmenų eilių rasta medžio anglies gabalėlių.

1973 m. buvo ištirti 4 pilkapiai, kurie visi buvo jau gero- kai apgadinti vietinių gyventojų - sampilų centruose iškastos duobės ir kt.

Dalis pilkapio Nr. 2, pirmoje pilkapių grupėje, nuarta.

Nuėmus viršutinį žemės sluoksnį, tarp akmenų iš dar nesugadintos sampilo dalies rasta medžio anglies gabaliukų.ⁿ Palaidojimas, matyt, buvo taip pat nuartas.

Smarkiai apgadinto pilkazio Nr. I, II-oje pilkapių grupėje, aukštį nustatyti buvo sunku. Jis galėjo siekti apie 1,00 m. Pilkazio skersmuo 3,50 m. Nuėmus sampilą, kuris buvo supiltas iš smėlio ir akmenų, atsidengė apskrita, griesta akmenimis, aikštelė, kurių skersmuo buvo 2,60 m. Ant akmenų grindinio buvo rastos dvi puodo šukėsgrublėto paviršiaus, o šalia krūvelė pelenų su smulkiais sudeginto žmogaus kaulais. Puodo šukių skilimo žymės nesenos, kas rodytu, kad ardant pilkapi, puodas buvo kliūdytas, o vienas jo tūrinys išpiltas. Aplink visą akmenų aikštelę, 0,30-0,40 m atstumu nuo grindinio aikštelės, tame pat aukštyje, rasta daug medžio anglies gabalėlių. Po grindiniu žemėbuvo nejudinta.

IV-oje pilkapių grupėje tyrinėti pilkapiai Nr. 3 ir Nr. 4.

Pilkazio Nr. 3 aukštis 1,10 m. Skersmuo šiaurės-vakarų-pietryčių kryptimi 5,70 m., o šiaurės rytų-pietvakarių-6,00 m. Nuėmus velėnā, pasirodė, jog pilkazio sampilas sudėtas iš stambių akmenų, kurių diametras apie 0,25 x 0,35 x 0,40 m. Tarp akmenų matėsi daug molio ir medžio anglies gabalėlių. Sampilą nuėmus, atsidengė akmenų vainikas, sukrautas iš stambių akmenų, sudėtų vienas ant kito dviem, o vietomis trimis, eilėmis. [“]Tai kur akmenų vainiko aukštis siekė 0,50- 0,60 m. Nors aplink dirvos molėtos, pilkazio centre pasirodė smėlio dėmė. Nuėmus 0,10 m molio sluoksnį, viduryje akmenų vainiko, po smėlio dėme, pasirodė 6 vienės šalia kito sudėti akmenys. Juos nuėmus, atsidengė 0,40 x 0,50 m skersmens šviesesnė duobutė, kurioje matėsi pelenai bei smulkūs kaulų trupinėliai. Tai be ikapių degintinis palaidojimas.

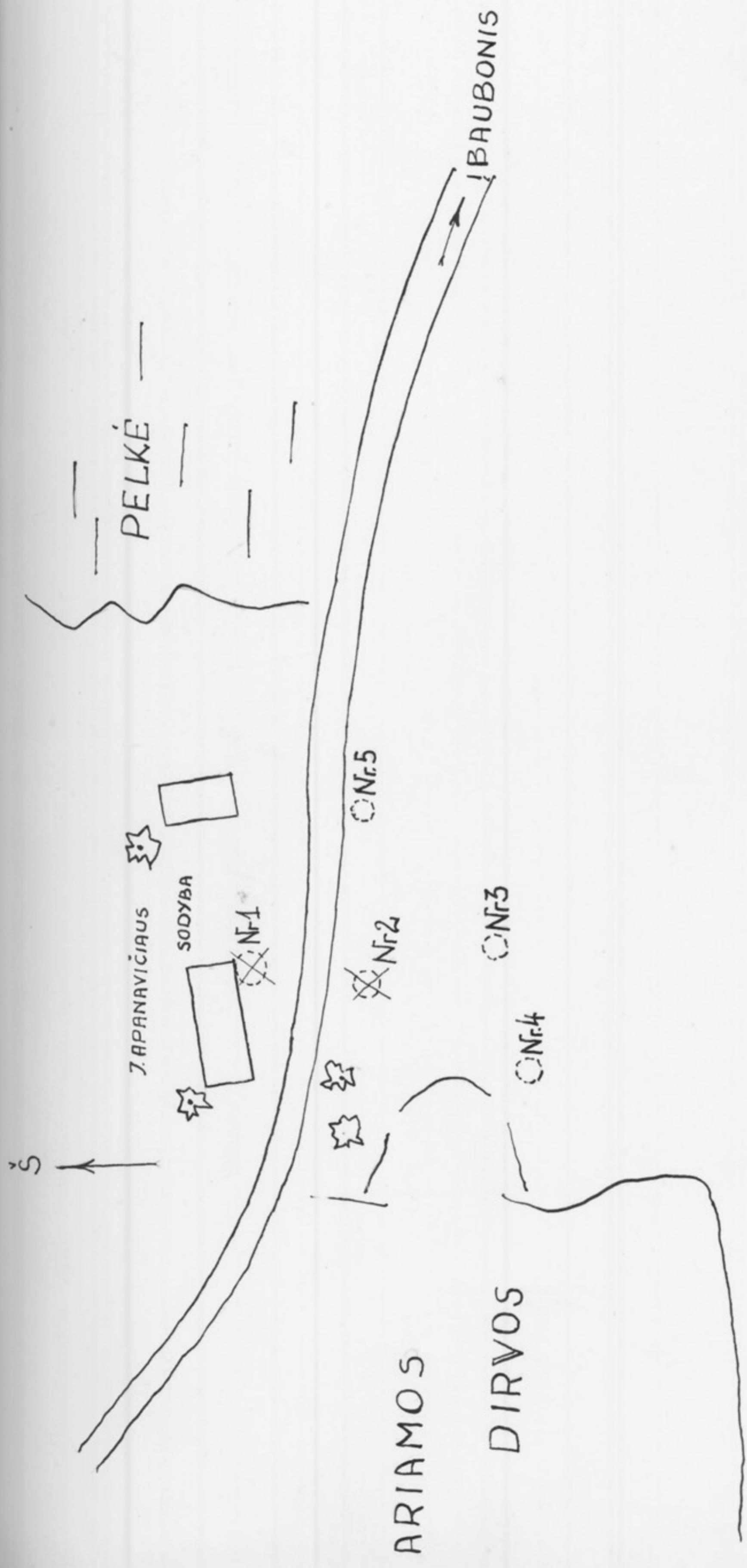
Tyrinėto pilkapio Nr. 4 aukštis siekė 1,00 m. Šis pilkapis buvo beveik taisyklingo apskritimo formos- 6,60 X 5,90 m. Nuėmus velėną, pasirodė, jog sampilas išrengtas taip pat, kaip pilkapyje Nr. 3. Pilkapio Nr. 4 akmenų vainikas išlikęs žymiai blogiau; kai kur jis išretėjęs. Būdinga, kad abiejų pilkapių akmenų vainikai tarp savęs nesusiličia. Nuėmus sampilą, 0920 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus atsidengė 2 degintiniai kapai, abu išsidėstę vakarinėje pilkapio dalyje. Kape A tarp smulkių kauliukų bei medžio anglies liekanų rastas geležinis pentinis siauraašmenis kirvis, kape B- apdegusi ir sulūžusi žalvarinė storėjančiais galais apyrankė. Tai, matyt, vyro ir moters palaidojimai.

Baubonių-Mustenių pilkapyne galima chronologiskai pasekti, kaip kintant žmonių pasauležiūrai iš pomirtinių gyvenimų, V-VIII m. e.a. keičiasi ir laidosena. Žei pilkapyno vakarinėje dalyje susiduriame su griautiniu palaidojimu, tai rytmėje jau randame degintinių. Paprotys šio pilkapyno griautiniame palaidojime tiesiogiai prie mirusiojo dėti medžio anglies gabaliukus degintiniame ne tik išlieka, bet ir išsiplečia- degesių čia randame ir pilkapio sampaluose, ir apie akmenų vainikus.

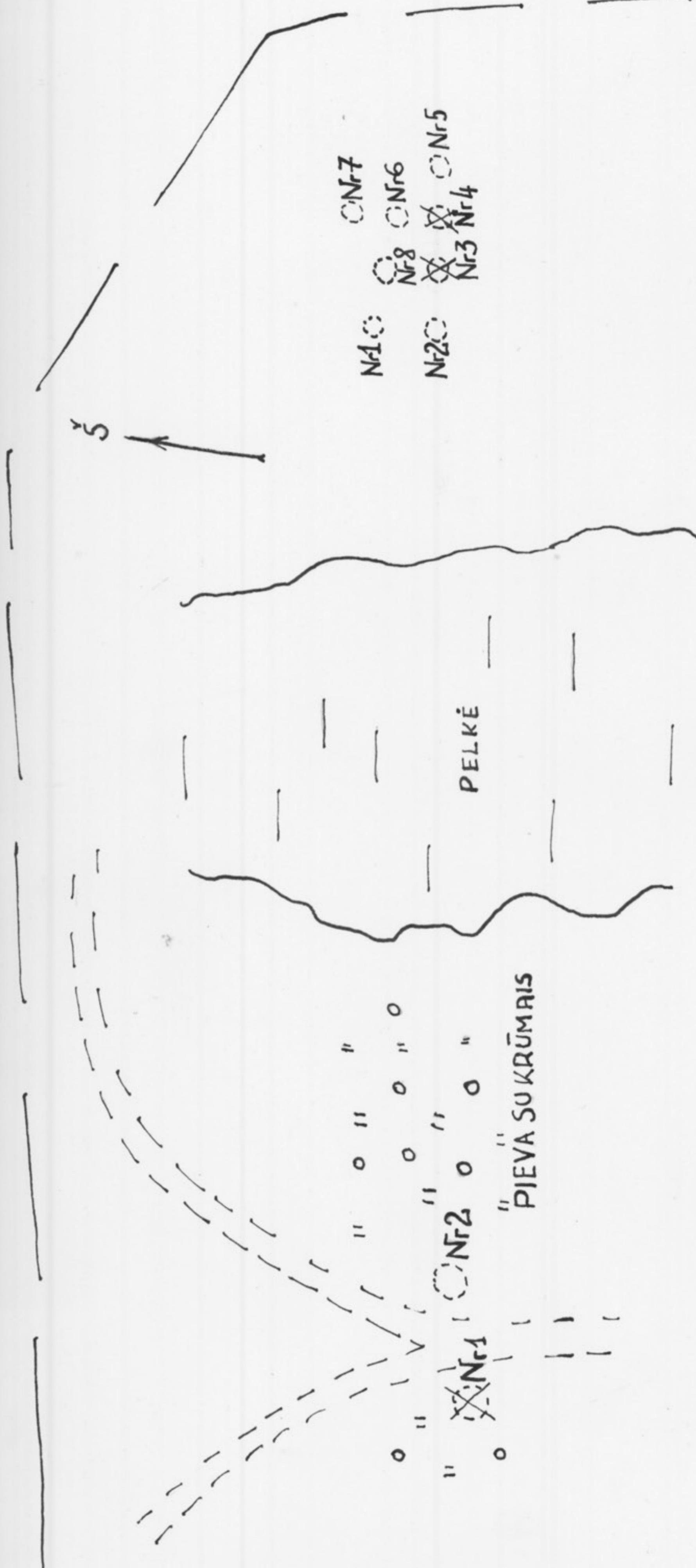
Baubonių-Mustenių pilkapynas vienas iš daugelio Rytų Lietuvoje, kuriuose nuo I-ojo m.e. tūkstantmečio vidurio mirusius imta laidoti degintus.

L. Grušinskas

PIRMOJIOS PILKAPIŲ GRUPĖS SITUACINIS PLANS

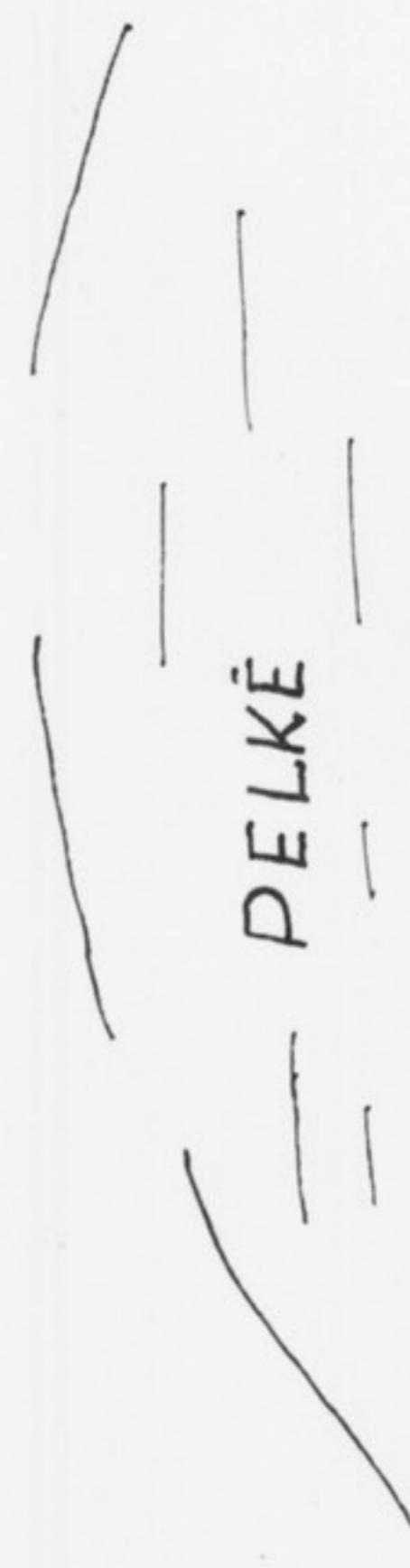
KETVIRTOJI IR ANTROSIOS PILKAPIŲ GRUPIŲ SITUACINIS PLANS

TREČIOSIOS PILKAPIU, GRUPĖS SITUACINIŲ PLANAS

ON1

PELKĘ

ON2

DIVOS

ARIAMOS

↓

Š

I-SIOS PILKAPIU, GRUPĖS PILKAPIS Nr. 2
TYRINĖJIMO METU

II-SIOS PILKAPIU, GRUPĖS PILKAPIS Nr. 1 PRIEŠ TYRINĖJIMĄ

IV-SIOS PILKAPIU, GRUPĖS PILKAPIS Nr. 3
PRIEŠ TYRINĖJIMĄ

PILKAPIS Nr.4 IV-OJE PILKAPIU GRUPEJE:
PRIEŠ TYRINĖJIMĄ

IR TYRINĖJIMO METU

Lietuvos TSR MA Istorijos
Institutas

Archeologijos skyrius

Nr. 379

IV-sios pilkapių grupės pilkapis Nr.4
tyrinėjimo metu

RADINIAI IŠ PILKARIO Nr.4:

KAPO A

IR KAPO B

Lietuvos TSR MA Istorijos
Institutes
Archeologijos laboratorija
N. 379